

<http://rcin.org.pl>
WYDZIAŁ ZOOLOGII
Instytut Zoologii Uniwersytetu Warszawskiego
BIBLIOTEKA

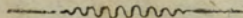
PAJĘCZAKI GALICYJSKIE

(*Arachnoidea Haliciae*)

przez

Leopolda Wajgla,

profesora gimnazjalnego, członka komisji fizyogr. Akademii
umiętności w Krakowie.

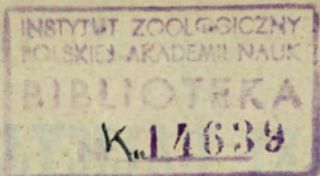

W KOŁOMYI.

Nakładem autora.

1874.

nr (3344)

Z drukarni M. Biłousa w Kołomyi.

<http://rcin.org.pl>

PRZEDMOWA.

Od 1865 roku, do którego czasu nie zwracano uwagi w Galicyi na pajęczaki, jałem się do zbierania tych ciekawych chociaż powszechnie znieawidzonych żyjątek. Przy pilném zbieraniu przez następne lata, udało się mi przy pomocy Dra L. Kocha w Norymbergii w oznaczeniu gatunków już w 1867 i 1868 w rocznikach komisji fizyograficznych w Krakowie przeszło 150 gatunków z Galicyi (t. j. $\frac{3}{5}$ części dotąd u nas znanych) ogłosić, między któremi 2 zupełnie nowe dla fauny Europejskiej się okazały.¹⁾

Po mych ogłoszeniach zwrócił uwagę swoją na pajęczaki szanowny profesor Dr. Nowicki, zbierając je już to sam, już to zachęcając niektórych członków kom. fizyogr. do jak najtroskliwszego zbierania.²⁾

1) *Lycosa riciniata* LK. i *Xysticus luctator* LK. opisał L. Koch.

2) Prof. Dr. Nowicki i członkowie kom. fizyogr. prof. Łomnicki, Dr. Kaczyński, prof. Hückel, prof. Tyniecki, Król, Gutkowski, Dr. Jachno, Pirogowski, Bąkowski, Bieniacz, Chmiel i Tabiński zebrali $\frac{1}{5}$ część pajaków według podanych opisów, a Kulczyński, który od 2 lat pilnie nad tym działem pracuje, zebrał sam $\frac{1}{5}$ część. Nowych dla Europy gatunków zebrano do 20, a opis tych gatunków jest umieszczony w XLI. tom. Rocz. Tow. nauk. Krk.

I w krótkce bo do r. 1872 ogłoszono dalszych 116 gatunków. Wszystkich pajęczaków z Galicyi znamy 266 (235 właściwych pajaków, 25 kosarzów a 6 innych pajęczaków). Liczba ta w obec innych krajów pod tym względem badanych jest znaczną³⁾ i tylko przez dłuższe i pilne badania może jeszcze wzrósć najwięcej o $\frac{1}{6}$ część.

Ogłoszeniem tego spisu pajęczaków galicyjskich chcę przysłużyć się nieco tak arachnidologom, jako téż szerszemu kołu towarzyszków chcących bliżej poznać faunę pajęczą tego kraju.

-
- 3) Dr. Doleschal przytacza z Austryackiej monarchii 205 gatunków pajaków. Szwecya, która przez 100 lat pod względem arachnidologicznym była badaną, liczy według Westring'a 308 gatunków. Britania z Irlandią według Blackwall'a ma 304 gatunków. Ze Siedmiogrodu przytacza Sill 77!. Prusy według Dra Ohlerta (1854) liczą 153. Tyrol według Ausserera 216. Warszawa według Taczanowskiego (1865) ma 191 gatunków. Na całą Europę według Simon'a (1864) przypada 519 gatunków. Liczba ta naturalnie jest za małą w obec tyle jeszcze krajów pod względem arachnidologicznym wcale niebadanych.
- W Kołomyi dnia 15. grudnia 1873.

L. Wajgiel.

I. Rodzina: Mygalidae, Ptasznikowate.

Pająki te oddychają czterema płucami i mają u spodu kałduna tylko 4 brodawek, z których snują pajęczynę.

A. *Atypus* Latr. (*à priv.*, *τυπώω* odbić), Grzbietniki.

1. *Atypus* Sulzeri Latr. Znany z Rzeszowa.

II. Rodzina: Dysderidae, Komórczaki.

Pająki téj rodziny mają silne, długie, poziome szczętki, tułów (thorax) jajowaty, kałdun (abdomen) podłużny, 4 przetchlinki (stigmata); z tych dwoma dostaje się powietrze do płuc, dwoma zaś do tchawek (tracheae). Żyją one pod kamieniami, między liśćmi w dziurach skał i murów, gdzie gęstą robią sobie siatkę komórkowatą lub rurkowatą.

A. *Segestria* Walck. (*segestria*, płaszcz) Komórczaki właściwe.

Komórczaki właściwe mają 6 ocz zbliżonych po dwa, jedno pod drugim z każdej strony, a dwa w środku leżące w linii ukośnej. Przesiadują w rurkowatej przy końcu ścieśnionej, komórkowatej pajęczynie, jaką w szczelinach skał, murów, lub w dziurach ziemi zakładają. Kokon, w którym jaja składają, jest jajowy lub kulisty.

2. *Segestria* *senoculata* L. Lwów, Kraków, Tatry, Tenczynek, Ojców.

B. *Dysdera Walck.* (*δύς δῆρις* roz, walka), Rurczaki.

Rurczaki mają 6 ocz, po dwa z każdego boku, dwa zaś w środku osadzone są prawie w tej linii, w której przednie boczne się znachodzą. Przesiadują one w swęj rurkowatęj pajęczynie, jaką sobie robią w szczelinach skał lub murów, pod kamieniami, korą lub liśćmi.

3. *Dysdera erythrina Walck.* (*rubicunda* CK.) Lwów i Kraków.

4. *Dysdera Skobeli* Now. (*cognata* LK.) Radwanowice na skałach 7, i Bukowina.

III. Rodzina: Drassidae, Woreczaki.

Woreczaki mają wszystkie oczy jednakowęj wielkości, tułów mały, gładki i lśniący, kałdun jajowy, podłużny, zakończony 6 brodawkami, z których snują pajęczynę. Nogi są krótkie, silne i gładkie; czwarta para jest najdłuższą. Przygłaszczki (*palpi maxillares*), których używają niekiedy do biegu, są krótkie. Samice znoszą kilka razy jaja. Wszystkie woreczaki żyją kilka lat, ukrywając się pod kamieniami, liśćmi zeszlęmi i pod mchem.

A. *Pythonissa* CK. (*πυθών* imię smoka) Smokliki.

Pajaki tego rodzaju mają 8 ocz, żerują nocą a przez dzień siedzą pod kamieniami, opadłemi liśćmi, pod mchem lub w innych ciemnych kryjówkach. Jaja swe owijają gęstą i bardzo białą tkaniną.

5. *Pythonissa bicolor* CK. Pod zeszlęmi liśćmi w Hołosku pod Lwowem i w Rzeszowie.

6. — *lucifuga* Walck. Krządka, Nadbrzezie, Trześć i Grębów.

7. — *fusca* CK. (*femoralis* Westr.) Krządka, Sokolniki, Kotowa Wola, Dzików, Grębów, Lubaczów i Czortkowskie.

B. *Micaria* Westr. (*Macaria* CK. *μάχαριος* bogaty),
Kraśniki.

Pająki te mają 8 ocz leżących w dwóch równoległych liniach. Z przodu są bardzo wygięte, średnie zaś tak przednie jak tylne leżą blisko siebie. Kraśne te zwierzątka żyją pod kamieniami, rozścielając swą wielką, lejkowatą sieć na trawie lub ziołach, gdzie téż swój półkulisty lub płatkowaty kokon przechowują.

8. *Micaria pulicaria* Sund. (Westr. Ar. Sue. 334) Olsza, Rybaki i Witkowice na ziemi pod drzewami (3—10).

9. — *fulgens* Walck. (*M. fascuosa* CK.) Skały Panieńskie pod Krakowem na trawie w lesie 6.

C. *Drassus* Walck. (*δράσσω* chwytać) Woreczaki
właściwe.

Mają 8 ocz ułożonych w dwóch rzędach. W pierwszym rzędzie więcéj wygiętym są oczy środkowe ku przodowi zwrócone; oczy zaś środkowe wtórego rzędu prościejszego są większe, owalne i leżą blisko siebie. Woreczaki robią pod kamieniami lub korą wielką, białą, jedwabistą pajęczynę, w środku której przechowują swe jaja w lekkim przezroczystym kokonie.

10. *Drassus lapidicollis* Walck. (*Drassodes lapidicola* Westr). Na skałach i pod mchem; Zabierzów, Radwanowice (5—7), Tatry prawie do 8.000.

11. — *medius* LK. Kraków, Tatry, Bukowina.

12. — *loricatus* LK. Kraków, Bukowina.

13. — *rubens* Walck. Sandomirska Puszcza, Krządka, Sokolniki, Grębów, Kotowa Wola, Kraków na Rybakach.

D. *Melanophora* K. (*μέλανος*, *φέρω* czarny, nosić),
Skalniki.

Oczy mają osadzone w dwóch równoległych ku przodowi słabo wygiętych liniach; 4 przednie są małe,

okrągłe i równoległe, 2 oczy środkowe rzędu wtórego są większe, owalne, i leżą bliżej siebie niż skrajne. Pająki te robią pod kamieniami, w szczelinach skał białą rurkowatą pajęczynę. Jaja swe osnuwają gęstym kokonem tarczowatego kształtu.

14. *Melanophora subteranea* CK. Kraków i okolice jego: Bielany, Olsza, Borek Fałęcki, Janów pod Lwowem, Tatry.

15. — *petrensis* CK. (atra Latr), Lwów.

16. — *latitans* LK. Kornia koło Rawy Ruskiej.

17. — *clivicola* LK. Rzeszów i Tatry.

E. *Anyphaena* Sund. (*ἀνώω, φοινότς*-spełnić, krwawy),
Zwijniki.

Oczy mają osadzone na głowotułowiu (cephalothorax) w ten sposób, że 4 środkowe tworzą czworobok, którego przednie leżą bliżej siebie; 2 po bokach leżą dość daleko od siebie oddalone. Zwijniki rozcielają na roślinach wielką tkaninę, w której wraz z młodem siedzą. Często nadybać je można także w zwiniętych liściach.

18. *Anyphaena accentuata* Walck. Wszędzie pospolity, w zwiniętych liściach, na ziemi, także na drzewach; Lwów, Kraków, Skały Panińskie, Rybaki, Olsza, Prądnik (4—5), Janów, Bukowina.

F. *Phrurolithus* K. (*φέρω, λίθος*, nieść, kamień)
Ziemnikowce.

Pajączki te mają 8 ocz ułożonych jak omatniki, tylko boczne leżą blisko siebie, ale są rozdzielone. Żyją na ziemi i pod kamieniami. Kształt samców i sposób życia przypominają nam worczaków.

19. *Phrurolithum festivum* K. Skały Panińskie na skałach także u ich stóp w trawie (3—4).

G. *Cheiracanthium* (*χεῖρα, αραυθίων*-ręka, jéz),
Koleczaki.

Koleczaki mają oczy ułożone jak zwijniki, żyją na drzewach i krzewach, także pod kamieniami.

20. *Cheiracanthium nutrix* Walck. Janów, Kraków i Bukowina.

21. — *carnifex* Fabr. Lwów (na sosnie), Borek Fałęcki, Bukowina.

H. *Clubiona* Walck. (*κλύω* doświadczać)
Aksamitniki.

Pająki tego rodzaju mają 8 ocz w 2 blisko siebie leżących liniach; linia przednia jest wygięta, tylna zaś prosta; środkowe oczy rzędu pierwszego są więcej od siebie oddalone. Aksamitniki robią sobie białą, jedwabistą, komórkowatą pajęczynę pod kamieniami, korą i liśćmi.

22. *Clubiona pallidula* Cl. Częsty pod korą drzew, pod kamieniami i liśćmi zwiniętymi. Skały Panieńskie, Borek Fałęcki (3—5), Rawa, Rzeszów, Nowy Sącz, Tatry i Bukowina.

23. — *erratica* CK. Rząska pod korą sosny 4, Skały Panieńskie, Olsza, Prądnik pod Krakowem.

24. — *compta* CK. Skały Panieńskie, Radwanowice na Krzakach, 7.

25. — *grisea* LK. Lubaczów.

26. — *lutescens* Westr. Lwów, Janów, Rzeszów, Kornia pod Rawą, Bukowina.

27. — *phragmitis* CK. Tatry.

28. — *frutetorum* LK. Tatry.

J. Zora K. (*Ζωρὰ* niesfałszowany) Trawnikowce.

Pajęczki te są małe, podługne; żyją na roślinach i biegają ręczo.

29. Zora *spinimana* Sund. (*maculata* Black) w tra-

wie, pod krzakami na ziemi. Lwów ^{12/5}, Dobrzanica w Brzeżańskiem 7, Skały Panieńskie pod Krakowem 3—7.

30. Zora fusca Westr. Skały Panieńskie, Radwanowice pod kamieniami 7, Janów, Dubiany, Lwów.

IV. Rodzina Therididae, Omatniki.

Rodzina ta jest liczną w rodzaju i gatunki. Oczy omatników ułożone w 3 grupy leżą w prostej prawie linii; tułów mają mały a kładun duży; nogi w porównaniu do wielkości ciała są cienkie i małe; przetchlinek mają 2. Przesiadują na kamieniach, na mchu, korze drzew, także na płotach, krzakach i innych roślinach, szczególnie na szyszkowych. Tkają one sobie albo małe, poziome i słabe sieci na ziemi, trawie, miejscach cienistych także na krzakach, albo robią gęstą pajęczynę w dziurach ziemi, dachach, w dziupłach drzew i t. p. Tkanina ich jest zawsze nieregularną.

A. *Tapinopa* Westr. (*τάπις* dywan, *όπτω* widzieć),
Kobierniki.

Są to małe pajęczki żyjące pod kamieniami lub na kamieniach, mchu i t. d., szczególnie na wilgotnych miejscach. Sieć małą, bardzo gęstą i lśniącą rozciela ją na ziemi.

31. *Tapinopa longidens* Wid. Skały Panieńskie, Rząska, Radwanowice. Na ziemi pod liśćmi i pod kamieniami 6—7.

B. *Pachygnatha* Sund. (*παχύς*, *γνάθος*—gruby, szczeka), Żuwaczniki.

Mają oczy małe, z których boczne na brodawkach osadzone się stykają. Robią sobie małą, foremną siatkę.

32. *Pachygnatha Listeri* Sund. Stanisławów, Janów,

Kraków, Skały Panieńskie, Olsza, Tenczynek, Sokolniki, Krządka, Kępa. Pod drzewami (3—5).

33. — De Géeri Sund. Kraków, Skały Panieńskie, Sokolniki, Olsza, Błonia, Kępa, Rybaki, Kornia, Janów, Rzeszów, Lwów. Bardzo częsty pod drzewami, odpadłymi liśćmi. Zwierzątko rozciela swą nieznaczną siatkę po ziemi i prawie zawsze do ucieczki jest gotowe.

34. — Clerckii Sund. Kraków, Olsza, Krzeszowice, Ojców, Błonia, Kornia, Lubaczów; pod drzewami (3—10).

C. *Enyo Savigny*, (*Enyo* bogini wojny) *Leniki*.

Leniki mają oczy środkowe bardzo duże; po bokach tych osadzone są 3 małe w formie nawiasów. Żyją one na ziemi albo pod kamieniami, chodzą powoli, i snują długie nici.

35. *Enyo germanica* CK. Skały Panieńskie, Radwanowice na skałach i pod dużymi kamieniami (4—7).

D. *Theridium Walck.* (*Θήρα, εἶδω*-zdobycz widzieć), *Omatniki*.

Pająki tego rodzaju mają 4 oczy środkowe ułożone w regularny prawie kwadrat, po obu bokach zaś leżące 2 oczy bardzo się stykają. Żyją na łądych lub pniach drzew mianowicie szyszkowych, także w szczelinach skał, na parkanach, i owijają swe jaja gęstą skórzastą pajęczyną.

36. *Theridium saxatile* CK. Lubień, Kornia, Skały Panieńskie na skałach (5—7).

37. — *pictum* Walck. Pospolity na krzakach i drzewkach mianowicie sosnowych. Lwów, Janów, Lubień, Przemysł, Kraków, Skały Panieńskie, Olsza, Borek Fałęcki, Rząska (5—8).

38. — *mystaceum* LK. Skały Panieńskie, Rząska, Mników, Radwanowice, Janów, Bukowina; na drzewach (5—7).

39. — *simile* CK. Borek Fałęcki; na sosnach (4).

40. — *triste* Hahn. Borek Fałęcki; na sosnach (4).

41. — *corollatum* L. (albo *maculatum* Westr.) Na piaszczystych pastwiskach, gdzie swą nieznaczną siatkę daleko po ziemi rozściela. Borek Fałęcki, Rzęska, Przemysł, Lwów (3—4), Podole.

42. — *guttatum* Wid. Radwanowice pod kamieniami, dojrzały samczyk w 8.

43. — *flavomaculatum* CK. Skały Panińskie na ziołach w lesie (4—7).

44. — *tepidiarum* CK. (var. *flav.*) Rzeszów.

45. — *tinctum* Walck. Najczęściej w pobliżu mieszkań ludzkich, także częsty na sosnach. Lwów, Janów, Lubaczów, Przemysł, Rzeszów, Nowy Sącz, Kraków, Tatry.

46. — *varians* Hahn. znany z Janowa.

47. — *sisyphium* Cl. Mianowicie na drzewach szyszkowych. Lwów, Janów, Lubaczów, Kraków, Rybaki, Prądnik, Tatry i Bukowina.

48. — *formosum* Cl. Na miejscach okrytych, w dziupłach drzew i t. p. znaleźć można jego słabą sieć. Lwów, Janów, Dublany, Kornia, Strzelbica pod Samborem, Przemysł, Rzeszów, Kraków i Bukowina.

49. *Theridium lineatum* Walck. Lwów, Janów, Stanisławów, Kołomyja, Lubaczów, Przemysł, Korczyn, Kraków, Tatry, Bukowina. Po zaroślach częsty (6—8); przy końcu sierpnia i z początkiem września można znaleźć samiczki zwykle w zwiniętych liściach siedzące przy kokonie modrawym.

50. — *serratipes* Schrank. Kraków, Kornia pod Rawą Ruską, Stryjskie góry.

51. — *bipunctatum* L. Dość pospolity w budynkach także pod korą drzew. Lwów, Janów, Strzelbica, Brzostek, Rzeszów, Krynica, Nowy Sącz, Kraków, Tatry, Kołomyja, Stanisławów, Bukowina.

52. — *castaneum* Cl. Pospolity jak poprzedzający. Kraków, Krządka, Sokolnik, Grębów, Kotowa Wola,

Brzostek, Rzeszów, Przemyśl, Kornia, Strzelbica, Lubień, Lubaczów, Lwów, Kołomyja, Bukowina.

E. *Erygone Savigny* (ἐρόω, γόνυς- ciągnąć, kolano)

Plądraki.

Mają oczy osadzone w dwóch równoległych, tylko nieco ku przodowi wygiętych liniach. Cztery oczy środkowe tworzą prawie regularny czworobok. Pajęczki te są małe, żerują wszędzie za owadami i robią nieznaczące, poziome sieci pod kamieniami, w dziurach ziemi, trawie i tylko niektóre gatunki wyłazą na wyższe rośliny.

53. *Erygone dentipalpis* Wid. Na mrówiskach (3-4) około Krakowa, w Janowie, w Bukowinie.

54. — *cornuta* Bl. (*bicuspidata* Westr). Ojców (6).

55. — *antica* Wid. W zaroślach na Kępie. (3).

56. — *apicata* Blackw. (*gibbicolis* Westr). Skały Panińskie (5).

57. — *Sundevalii* Westr. Skały Panińskie (5).

58. — *elevata* CK. Bukowina.

59. — *rufipes* Sund. Koło Rawy, Rzeszów, Bukowina.

60. — *robusta* Westr. Bukowina.

61. — *fusca* Blackw. Dublany.

62. — *bicuspidata* CK. Rzeszów.

63. — *uncta* LK. Przemyśl.

F. *Linyphia* Walck. (λένον, ὑφαίνω- len, tkać)

Przędki.

Przędki mają 8 ocz, z których 4 znajdują się w środku a po 2 po obu bokach. Środkowe tylne oczy są większe i więcej od siebie oddalone, niż środkowe przednie; boczne zaś okrągłe albo podługne leżą blisko siebie. Robią one na krzakach lub kamieniach zawsze poziomą, nieregularną pajęczynę, na której przesiadują.

64. *Linyphia montana* CK. Janów, Lwów, Stanisławów, Kołomyja, Bukowina, Strzelbica, Rzeszów, Brzostek, Nowy Sącz, Sokolniki, Dzików, Kraków (5, $2\frac{1}{9}$). W kątach murów, płotów i parkanów także na roślinach mianowicie młodych sosnach są pospolite. Od nizin aż w góry do 4.000 stóp. Dojrzałe zwierzątka znalazłem $\frac{9}{5}$ i $\frac{30}{5}$ koło Lwowa.

65. *Linyphia phrygiana* CK. Lwów, Lubaczów, Tatry. Po zaroślach przy brzegach lasów szczególnie na wiosnę.

66. — *frenata* Wider. Lubaczów ($\frac{5}{8}$), Skały Panieńskie pod Krakowem (6) i Bukowina.

67. — *triangularis* Cl. Lubaczów, Janów, Strzelbica, Bukowina, Tatry, Kraków, Prądnik, Olsza, Krzeszowice. Po zaroślach wszędzie pospolity szczególnie w jesieni.

68. — *peltata* Wid. Bukowina, Lubaczów, Tatry, Radwanowice, Skały Panieńskie, Ojców. Po krzakach (4—7).

69. — *crypticolens* Black. Lasek Węgliński pod Lwowem ($\frac{30}{5}$).

70. — *marginata* Wid. Lubaczów (8), Kraków, Rzeszów, Bukowina.

71. — *thoracica* Wid. Lwów, Skały Panieńskie, Ojców, Tatry (7). Po wilgotnych skałach, pod mchem w cienistych lasach. Przy końcu sierpnia natrafia się samca koło samicy.

72. — *socialis* Sund. (*tigrina* Wider.) Lwów, Kraków, Skały Panieńskie, Dzików, Sokolniki, Grębów, Kótowa Wola. Po starych pniach.

73. — *bucculenta* Cl. Lwów, Korczyn, Skały panieńskie, Borek Fałęcki. Na ziemi pod krzakami (3).

74. — *clathrata* Sund. Bukowina, Kornia, Nowy Sącz, Radwanowice, Tenczynek, Olsza, Skały Panieńskie, Ojców, Myślenice w trawie u stóp drzew, w mchu (7).

75. — *hortensis* Sund. Borek Fałęcki, Szczyglice. Po krzakach (6—7).

76. — *minuta* Black. (*domestica* Wid.) Skały Panieńskie, Radwanowice. Na trawie (7); pajęczka tego znaleźć można przez cały rok.

77. — *tenebricola* Wid. (*pygmaea* Westr.) Bukowina, Rzeszów, Radwanowice. Na ziemi pod liśćmi (3—4).

78. — *angulipalpis* Westr. Radwanowice (7).

79. — *concolor* Wid. Nowy Sącz, Kępa przy Krakowie. Pod krzakami w pobliżu wód (3).

80. — *pusilla* Sund. (*pratensis* CK.) Bukowina. Zdaje się więcej być mieszkanką gór.

81. — *insignis* Blackw. Janów.

82. — *Palilis* LK. Janów, Kraków.

V. Rodzina: *Epeiridae*, Kołotoczники.

Rodzinę kołotoczników określił ściśle już Walke-
naer w r. 1805. Cechują się one swą kolistą siecią pio-
nowo rozwieszoną między gałęziami, słupami lub ścia-
nami rozwieszoną. Ich oczy, których źrenicę i tęczę już
wolnym okiem spostrzedz można, są równej wielkości i
ułożone na szerokim czole w 3 grupy tak, że 4 środ-
kowe tworzą prawie kwadrat, a zewnętrzne 4 osadzone
są parami po obu bokach. Głowotułowiu dzieli bruzda
na 2 części, z których przednia jest szeroką, i prawie
czworograniastą, tylna zaś zaokrąglona. Kałdun jest zwy-
czajnie trójgraniasty. Skóra jest gruba i często z rozma-
itémi wypukłościami; nogi silne i średniej długości. Sa-
mice znoszą jaja tylko raz albo w jesieni, a młode wy-
lęgają się dopiero na wiosnę, albo znoszą na wiosnę, a
wtedy młode wylęgają się po miesiącu (zwykle w maju).
Po złożeniu jaj samica ginie. Młode w jesieni już wy-
rosłe odznaczają się najpiękniejszymi rysunkami barwné-
mi i stają się po największej części sprawcami babskiego
lata.

A. Meta CK. (*μητρε-* roztropność), Przezorniki.

Środkowe przednie oczy przezornika są mniejsze
<http://rcin.org.pl>

i więcej do siebie zbliżone niż tylne. Kokon mają gęsty i z trzonkiem.

83. *Meta fusca* De Géer (*fusca* Westr.) Bukowina, Przemyśl, Strzelbica, Borek Fałęcki, Mników; pod drzewami (5).

84. — *cellulana* CK. Radwanowice, Myślenice, Rzeszów, Przemyśl.

85. — *segmentata* Cl. (*inclinata* Walck.) Kraków, Janów, Przemyśl, Brzeżany, Lwów (²²/₉), Stanisławów, Kołomyja, Bukowina. W jesieni często na parkanach, murach, płotach i krzakach i t. p.; w lecie na ziołach, zaroślach w lasach, w ogrodach i t. d.

86. — *albimacula* Westr. Kraków, Tatry, Kutty, Bukowina.

B. *Zilla* CK. (*ζῆλος* nałóg), Wełniki.

Środkowe 4 oczy tworzą prawie umiarowy kwadrat tylko przednie są większe. Kokon tkają gęsty, gruby i wełnisty.

87. *Zilla montana* CK. Góry Stryjskie (Parażka) i Tatry.

88. — *genistae* Hahn (*acalypha* Walck.) Lubaczów, Lwów, Stanisławów, Podole.

89. — *atrica* CK. Czarnogóra, Kraków, Skały Panieńskie, Myślenice; na sosnach (7—8).

90. — *calophyla* Walck. („x“ notata Cl.) Lwów.

91. — *alpina* LK. Tatry.

92. — *diodia*. Bukowina.

93. — *Stroemii* Thor. (*montana* Westr.) Radwanowice, Rząska, Borek Fałęcki, na sosnach (6—7).

C. *Singa* CK. (*σύν, ᾗ-ζ*, ziemia) Rośliniowce.

Ze 4 ocz środkowych leżą tylne bliżej siebie od większych ocz przednich; przednie boczne oczy zaś są tak samo odległe, jak przednie środkowe od środkowych

tylnych. Pajęczki te robią między gałązkami drzew w lasach i ogrodach kołową sieć, obok której przesiadują w zwiniętym liściu.

94. *Singa nitidula* CK. Bukowina, Podole, Kornia, Rawa, Myślenice (7), Krządka, Sokolniki, Grębów, Nadbrzezie. Pospolity po ziołach i pastwiskach.

95. — *hamata* Cl. (*tubulosa* Walck.) Sokolniki, Nadbrzezie, Grębów, Krządka, Olsza, Kutty (góra Owidiusza), Przemyśl, Rawa, Lubaczów, Sokal. Wszędzie częsty po zaroślach, trawach i t. d.

96. — *albovittata* Westr. Podole, Szczyglice; na suchych świetlistych pagórkach (4).

97. — *conica* Walck. Częsty koło Lwowa ($\frac{15}{5}$), Janów ($\frac{5}{6}$), Lubień ($\frac{5}{8}$), Przemyśl, Rzeszów, Skały Pannieńskie, Tatry, Czarnogóra, Bukowina.

98. — (*Cyrtophora*) *oculata* Walck. Bukowina, Witkowiec w suchej trawie (10).

99 — *sanguinea* CK. Bukowina.

D. *Epeira*. (*ἐπίρω* wywiedzieć się), Krzyżaki.

Ze 4 ócz środkowych są przednie większe i więcj od siebie oddalone od tylnych. Kałdun mająduży i trójgraniasty.

100. *Epeira diadema* L. Pospolity mianowicie w jesieni po drzewach, budynkach i t. p. Kałdun rozmaitei nakreślony barwami od czerwonej, żółtej — aż do czarnej; a na środku z plamami białemi w krzyż ułożonemi. Lwów, Stanisławów, Kołomyja, Kutty, Bukowina, Podole, Janów, Dobrzanica, Lubaczów, Rawa (okaz czarny), Jarosław, Kraków, Brzostek, Nowy Sącz, Korczyn, Przemyśl, Strzelbica, Krządka, Sokolniki, Tatry, Karpaty. O pajaku tym panuje przesąd, że wyciąga szczęśliwe numera, jeśli się go da do słoika, w którym są włożone kartki numerowane.

101. *Epeira quadrata* Cl. W zaroślach, krzakach i drzewach liściastych, gdzie blisko swój sieci w zwiniętym liściu siedzi. Znany w Janowie, w Lubieniu (7—8),

gdzie w zwiniętych dębowych liściach znalazłem okazy wielkości małego orzecha włoskiego. Dalej znamy go z Lubaczowa (8), Dobrzanicy, z Dzikowa, Sokolnik, Nadbrzezia, z Nowego Sącza i Krakowa.

102. — *marmorea* Cl. W różnych odmianach polegających na zabarwieniu szczególnie w jesieni na krzakach i drzewach liściastych. Siedzą one zwyczajnie obok rozwieszonych sieci w zwiniętych w tutkę liściach.

Lwów, Janów, (Jaryna 8 i 9 wielkości większego orzecha laskowego na drzewach dębowych) także w Lubieniu (7). Dalej Kraków, Przemyśl, Lubaczów, Dobrzanica w Brzeżańskim i Stanisławów.

103. — *pyramidata* Cl. Zwyczajny po zaroślach i lasach liściastych, gdzie obok rozwieszonych sieci ukrywają się w zwiniętych liściach. — Częsty w Janowie ($\frac{8}{9}$), Dobrzanicy, Lubieniu, rzadziej w Lubaczowie. Także znany jest z Borku Fałęckiego, ze Skał Panieńskich, gdzie po zaroślach się znajduje (7).

104. — *cornuta* Cl. Rybaki pod Krakowem, Lubień, Janów, Dublany, Podole; na trzcinie.

105. — *angulata* Cl. Natrafiłem w lesie Krzywczym pod Lwowem (samea i samice) in copula. Częściej znajduje się w lasach szyszkowych. Janów, Strzelbica koło Sambora, Bukowina, Skały Panieńskie, Kraków.

106. — *solers* Walck. Zwyczajnie po sosnach. Hołosko pod Lwowem (5), Janów (6—8), dalej Borek Fałęcki (4), Bukowina.

107. — *dromedaria* Walck. Kraków, Myślenice (7), Stanisławów, Bukowina.

108. — *agalena* CK. Janów ($\frac{9}{9}$), Rzeszów, Borek Fałęcki (4); zwykle na sosnach.

109. — *umbratica* Walck Pod korą śliwy w sadzie na Zniesieniu pod Lwowem, Lubień ($\frac{5}{8}$), Stanisławów, Kołomyja (9), Nowy Sącz, Kraków. Przez dzień ukrywa się zwykle w drzewie, pod korą (szczególniej pod korą drzew owocowych a mianowicie śliw) także w szczelinach parkanów, murów i t. d. i wychodzi dopiero wieczorem do swęj sieci.

110. — sclopetaria Cl. Lwów ($\frac{30}{5}$ dojrzała samica), Kortum ($\frac{3}{6}$), Hołosko ($\frac{15}{5}$), Janów, Komarno (8), Stanisławów (5—8), Kołomyja (8 i 9), Podole, Brzostek, Nowy Sącz, Rzeszów, Przemyśl, Kraków, Tatry. Wszędzie pospolity.

111. — patagiata CK. W kilku odmianach na trawach, ziołach i krzakach częsty Lwów. ($\frac{3}{5}$), Stanisławów, Janów ($\frac{8}{8}$), Dobrzanica, Kołomyja (7), Korczyn, Kornia koło Rawy, Strzelbica, Lubień (7), Bukowina Tatry, Kraków, Nowy Sącz, Dzików, Krządka.

112. — pinetorum CK. Hołosko ($\frac{8}{5}$ i $\frac{3}{5}$), Krzywczyce pod Lwowem.

113. — ceropegia Walck. Tatry, Kraków, Brzostek, Rzeszów, i Bukowina.

114. — cucurbitina CK. Pospolity we Lwowie, dalej Lubień, Dobrzanica, Kołomyja (5—9), Czarnogóra, Tatry, Rzeszów, Krządka, Sokolniki, Grębów, Dublany, Kornia, Podole i Kraków są znanymi miejscami jego pobytu. Na rozmaitych ziołach, krzakach i drzewach szczególnie na wiosnę i w lecie. Okazy górskie są zwykle większe.

115. — adianta Walck. Góry Stryjskie.

116. — aurantiaca CK. Skały Panieńskie, Rybaki, Bielany, Kornia.

E. Tetragnatha Latr. (τέτρα, γνάθος - cztery szczęki), Kwadratniki.

Oczy środkowe tworzą bardzo regularny kwadrat. Pająki te siedzą albo z boku albo w środku swój sieci zwyczajnie z wyciągniętymi nogami. Przesiadują na szwarze, trzcinie w ogóle blisko wód i mokrych miejsc.

117. Tetragnata extensa Walck. Pospolity po ziołach i krzakach szczególnie w pobliżu wód się znajdujących. Bukowina, Kołomyja, Kutty (góra Ovidiusza), Stanisławów, Podole, Kornia, Nowy Sącz, Rzeszów, Przemyśl, Jarosław, Lwów, Janów, Lubień, Rawa, Sokal,

Kraków, Myślenice (7), Tatry, Czarnogóra. Okazy górskie są zwyczajnie większe.

118. — Nowickii LK. Podole, Kornia, Janów. Brzostek, Myślenice; nad wodą (7).

119. — pinicola LK. Bukowina, Rząska na sosnach (4).

F. *Nephila* Leach. (νέω, φιλέω- tkać, lubię),
Przędki.

Ze środkowych ocz leżą przednie więcej od siebie oddalone od tylnych, boczne zaś są na podwyższeniach. Tkają sieć kolistą.

120. *Nephila fasciata* Walck. Bukowina.

VI. Rodzina: Agelenidae: Lejkowce.

Wszystkie mają oczy osadzone na czole, duży, podłużny kałdun z wielkimi kądzielnikami i głowotułowie sercowate. Żyją na ziołach, pod kamieniami, korą drzew, w trawie, w szczelinach murów i t. p.

A. *Dictyna* Walek. (δικτυον sieć), Liściaki.

Oczy mają ułożone w dwóch ku przodowi wygiętych liniach; 4 średnie twarzą czworobok, którego przedni bok jest szerszy; oczy oboczne leżą blisko siebie i od środkowych nie bardzo oddalone. Liściaki żyją na liściach, które obwlekają delikatną jedwabistą pajęczyną.

121. *Dictyna benigna* Walek. Częsty na sosnach, ziołach na Hołosku pod Lwowem, Lubaczów.

122. — *variabilis* CK. Skały Panieńskie na ziołach; (4).

123. — *arborea* Cancbr. Janów, Dublany.

124. — *pusilla* Thor. Dublany.

B. *Amaurobius* CK. (ἀμαυρός, βίωσις- ciemny, życie),
Kaźniki.

Oczy środkowe tworzą prawie regularny kwadrat,

zewewnętrzne po 2 z każdego boku leżą blisko siebie i na trzonkach Pająki te przesiadują w ciemnych, ukrytych miejscach, pod kamieniami, w jaskiniach, w szczelinach murów i robią pajęczynę w kształcie rurki.

125. *Amaurobius ferox* Walck. Tatry.

126. — *claustrarius* CK. Często pod kamieniami we Lwowie.

127. — *atrox* DG. Tatry.

128. — *Coelotes terrestris* Wid. Pod kamieniami często. Tatry, Skały Panieńskie. Robi sobie długie rozgałęzione chodniki, które wyściela pajęczyną.

129. — *solitarius* LK. Tatry.

130. — *inermis* LK. Tatry.

C. *Cybaeus* LK. (*αμύβη* wydrążenie), Jaskiniowce.

131. *Cybaeus angustiarum* LK. Skały Panieńskie; między kamieniami (4—5).

D. *Hahnia* CK. (na cześć Hahna) Kądzielowce.

Oczy mają ułożone w 2 rzędy, z których przedni jest wygięty, wtóry prosty; oczy boczne są większe od środkowych. Brodawki, z których snują pajęczynę, (kądzielniki) są duże i rozdzielone we 2 wiązki.

132. *Hahnia silvicola* CK. Tatry, Ojców; między kamieniami (5).

E. *Tectrix* Sund. (*tectus* ukryty), Zakoniczki.

Oczy mają osadzone w 2 rzędy, z których przedni prawie jest prosty, tylny zaś wygięty w półkole; oczy środkowe rzędu drugiego są bardzo wielkie. Tkają one małą sieć, jaką robią kątniki.

133. *Tectrix torpida* CK. Bukowina.

F. *Agelena* Walck. (*α* priv. *γαλήνη* - wesołość),
Lejkowce.

Oczy mają ułożone w 3 rzędy; w pierwszym leżą

2 przednie; w drugim 4 ócz, z których środkowe są mniejsze; w trzecim ostatnie 2. Wszystkie oczy są jednakowo odległe. Lejkowce robią po ziołach, krzakach i t. d. lejkowatą, w rurkę zakończoną sieć, gdzie prześiadują.

134. *Agelena labyrinthica* Cl. Wszędzie po łąkach, zaroślach i t. p. Bukowina, Kołomyja, Strzelbica, Korczyn, Brzostek, Przemyśl, Stanisławów, Janów, Lwów (²/₆), Rzeszów, Sokolniki, Krządka, Grębów, Olsza, Panieńskie Skały, Kraków.

G. *Pholcus* Walck. (*φολκός* krzywonożny) Czarkczyki.

Mają 2 oczy w środku a po 3 po obu bokach. Robią sobie małą sieć czepkowatą lub czarkowatą, z której rzadko wychodzą. Jaja składają w kupkę, nie owijając je kokonem.

135. *Pholcus opilonoides* Schrank. Kraków, Brzostek, Nowy Sącz, Rzeszów, Przemyśl, Strzelbica, Korczyn.

H. *Tegenaria* Walck. (*τέρας* dach; *αἶρω* wyłamywać), Kątniki.

Oczy mają w dwóch ku przodowi wygiętych rzędach osadzone. Pająki te żyją w domach, w kątach budynków, w szczelinach skał, w mchu, w dziurach ziemi, gdzie swą dużą, gęstą siatkę, w rurkę zakończoną, rozwieszają. Kulisty kokon robią samice z nadzwyczajną szkrzętnością i zręcznością.

136. *Tegenaria domestica* CK. Po budynkach lub w pobliżu tychże. Lwów, Korczyn, Strzelbica, Przemyśl, Lubaczów, Rzeszów, Nowy Sącz, Brzostek, Kraków.

137. — *civilis* Walck. Pospolity, Bukowina, Kołomyja, Stanisławów, Korczyn, Strzelbica, Przemyśl, Nowy Sącz, Brzostek, Rzeszów, Kraków, Rybaki, Skały Panieńskie.

138. — *cicurea* Fabr. Korczyn, Tatry. Dojrzałe samice są już we wrześniu, samice zaś jawią się dopiero później i w mniejszej ilości.

139. — *campestris* CK. (*agrestis* Walck.) Tatry.

J. *Argyroneta* Walck. (*ἀργυροσ* srebro, *νέω* tkać),
Topniki.

Oczy mają ułożone po 4 we 2 rzędy, z których wtóry jest szerszym.

140. *Argyroneta aquatica* Cl. We Lwowie nie rzadki w wodach stojących. W Sandomirskiej Puszczy ma być liczny, gdzie w wodach stojących lub płynących się znajduje i opuszczone skorupy ślimacze zamieszkuje.

VI. Rodzina: Lycosidae: Wałęsaki.

Rodzina ta uboga wprawdzie w rodzaje ale liczna w gatunki. Pająki tu należące łatwo od innój rodziny rozróżnić. Mają 8 ocz osadzonych w 2 rzędy, z których 2 środkowe oczy są większe i lśniące. Szczęki mają krótkie; a szerokie tułów wązki, kładun wielki, i ku przodowi nieco wygięty; nogi różnej długości do biegu i skakania zdolne. Kądzieników czyli brodawek przednych 6 mało widzialnych. Pająki te nie tkają sieci, lecz po ziemi biegają, rzadziej pod kamieniami lub na roślinach. Tkaninę robią tylko samice dla ochrony swych jaj, które noszą ze sobą pod brzuchem we woreczku, póki się nie wyłęgą młode, które potem noszą na grzbiecie.

A. *Dolomedes* Walck. (*δύλος* podstęp *μήδομαι* zmyśleć), Bagniki.

Mają oczy osadzone we 2 rzędy, z których pierwszy jest prawie prosty, wtóry ku przodowi wygięty; 2 oczy boczne rzędu drugie są największe. Bawią najczęściej w pobliżu wód.

141. *Dolomedes fimbriatus* Cl. Janów, Lubień (6-8), Lubaczów, Sokolniki, Krządka, Grębów, Czarnogóra, Bukowina. Częsty na mokradlinach.

B. *Ocyale* Sav. (*ὀξύαλος* szybki), Biegusy.

Oczy leżą w 2 rzędach, z których pierwszy jest prawie prosty, wtóry zaś mocno wygięty; oczy boczne są więcj jednostajne od środkowych.

142. *Ocyale mirabilis* Cl. Bukowina, Stanisławów, Lwów, Lubaczów, Jarosław (4—8), Kraków, Skały Pannieńskie, Olsza, Tenczynek. Na wiosnę częsty; biega szybko po pastwiskach albo po brzegach wód. Robi prędko pajęczynę, w której ukrywa swój duży, okrągły kokon.

C. *Oxyopes* Latr. (*οξύς*, ostry; *ὄψις* widok),
Ostrowidz.

Oczy mają osadzone w 4 rzędy, tak że w każdym znajduje się 2 ócz; oczy rzędu wtórego są wielkie i więcj od siebie odległe od innych. Pająki te biegają rączo w prostym albo ukośnym kierunku, snują niei i wznoszą się w powietrze; na rośliny wylażą dla zniesienia jaj.

143. *Oxyopes variegatus* Latr. Lubaczów (8) i Buk.

D. *Trochosa* CK. (*τροχός* bieg, skówka), Krzeczki.

144. *Arctosa singoriensis* Laxm. Żyje u nas na Podolu i grzebie sobie nory w ziemi po gliniastych okopach leśnych, po suchych pastwiskach, polach obok miedz, a nawet po ogrodach obok udeptanych ścieżek, trzymając się gleby bardzo zbitój i zwięzłej. Nory służące mu za mieszkanie miewają przeszło cal w średnicy, a idą zrazu pionowo, potém w zagiętej linii na stopę w głąb. Wnijście nory pajęczyną wyścielonój okala biały pierścień pajęczyny wysyłający promienie do przyległych roślin. Przy wnijściu nory nadybać można często resztki szczypiec: *Carabus excellens*, *Besseri* i t. d. Zbyt sztucznych sieci, pisze A. Wierzejski,¹⁾ tarantula snuć nie potrafi; ufna

¹⁾ Rocznik komisji fizyograficznój w Krakowie r. 1867.

w swą siłę, czatuje raczej pilnie u wchodu do nory, wypadając ztamtąd na przechodzące mimo owady, dokąd się jednak sama cofa za zbliżeniem człowieka lub przy grożącym niebezpieczeństwie. Chcąc ją wywabić z głębokiej kryjówki, trzeba się zaopatrzyć w sporą ilość wody i takową bez przerwy tak długo lać do nory, po- kąd zagnona koniecznością mieszkanka nie ukaże się u wyjścia. Wówczas co tchu zmyka przed niebezpieczeństwem. Samica zabiera w czerwcu²⁾ przytém rój młodego pokolenia, trzymającego się kupkami na jej grzbiecie i grubych łapkach. Zagrożona w biegu staje, obraca się i po chwili namysłu stara się w inną stronę uciec, lecz gdy i tu spotka zaporę, sroży się, trącąc w podskoku wzniesionymi nóżkami przednimi o zaporę, poczem znów ucieka lub się przyczaja. Wieśniacy opowiadają, że czasem bardzo mężnie się stawia. Lud wspomina tarantulę z wyrazem oburzenia, twierdzi bowiem, że gdy ją bydlę spasię, natychmiast się odyma i ginie, i wyjmuje ją z pod opieki wynikającej z przesądu, iż nie godzi się zabijać pająka pod karą rychłej śmierci matki. Tarantulę bowiem wolno bezkarnie ubić, byle tylko uderzeniem na odlew. Samica nosi na wiosnę jak prawie wszystkie wążki woreczek z jajami, z których w drugiej połowie maja lub w czerwcu lęgną się młode. Te nosi samica z początku mianowicie w razie niedezpieczeństwa na grzbiecie. Moi przyjaciele M. Łomnicki i A. Wierzejski zdybali 16. czerwca 1866 w Sinkowie tarantulę z rojem młodych na grzbiecie. Młode były zaledwie 2 mnr. wielkie.³⁾ Między 12 a 18 majem r. 1871 znalazł p. H. w Hołoskowicach koło Tarnopola samicę z rojem młodych na grzbiecie, których 617 naliczył.⁴⁾ Ja znalazłem w Kołomyi samicę z 94 młodemi już 5''' długimi. Pająk ten, właściwy faunie podolskiej, przytoczony przez Jarockiego

2) Młode wylęgają się nie tylko w czerwcu, znane są także z drugiej połowy maja, co spostrzeżenie w Hołoskowicach przytoczone stwierdza.

3) Rocznik kom. fiz. r. 1870. Zapiski z wycieczki podolskiej.

4) Przyrodnik we Lwowie t. II. 1872 str. 246.

pod nazwą krzeczek (*Lycosa ucrainensis*) z południowej Rosyi, z kąd ją téż i Belke⁵⁾ przytacza pod tą samą nazwą. Na Podolu zwie go lud ziemnym pajakiem, a nad Dniestrem tarantulą. Pająk ten, prawdziwy olbrzym między wszystkimi krajowými, zamieszkuje Podole od wyżyny podolskiej w Złoczowskiém i źródeł Seretu aż ku południowemu wschodowi do Dniestru, gdzie w Sinkowie jeszcze się znachodzi. Z tąd posuwa się na Podole rosyjskie. Ku południowi znachodzi się w Horodence, Zahajpolu i sięga aż do Prutu w Kołomyi, na zachodzie znaleziony w Podkamieniu koło Rohatyna w Brzeżańskiem przez p. hr. Dembinską.⁶⁾ Tarantula zamieszkuje więc całe Czortkowskie, Tarnopoiskie, część Złoczowskiego i część Brzeżańskiego.

145. *Arctosa allodroma* Walck. Przemyśl, Rawa, Lubaczów, Rzeszów, Limanowa, Nowy Sącz, Kraków, Stanisławów, Czarnogóra.

146. *Arctosa cinerea* Sund. Czarnogóra.

147. *Trochosa trabalis* CK. Janów, Lwów, Komarno (⁶/₈), Strzelbica, Dobrzanica, Podole, Przemyśl, Nowy Sącz, Rzeszów, Sokolniki, Dzików, Kotowa Wola, Trześń, Kraków, Olsza, Tenczynek.

148. — *ruricola* DG. Komarno, Bukowina.

E. *Lycosa* Latr. (*λόχος* wilk), Wilkosze.

Pierwsze 4 oczy są małe i osadzone w równej linii, w drugim rzędzie znajdują się 2 największe, a ostatnia para ocz leży prawie już na grzbiecie. Pająki tego rodzaju nie robią ani sieci ani ukrycia, tylko wałęsając się, polują za zdobyczą. Jaja owinięte pajęczyną niby woreczkiem noszą ze sobą, mając przymocowane do kądzielników; młode noszą na grzbiecie i łapkach.

149. *Lycosa fabrilis* Cl. Tatry, góry Stryjskie, Czarnogóra, Krządka, Dzików, Zabierzów, Janów.

⁵⁾ Rys hist. nat. Kamieńca Podolskiego. Warszawa 1859 str. 109.

⁶⁾ Przyrodnik we Lwowie t. III. str. 96.

150. — vorax Walck. (trabalis Westr.) Podole, Kraków, Krządka, Sokolniki, Dzików, Trześń.

151. — amylacea CK. znam go z Galicyi, ale bliżej miejsca nie mogę oznaczyć.

152. — taeniata CK. Janów, Lubień, Stanisławów, Krządka, Tatry.

153. — miniata CK. (fusca Lister). Rzeszów, Bukowina.

154. — cuneata Cl. Tatry, Kraków, Rzeszów, Rawa, Lwów (5—8), Lubień (8), Podole (7—8).

155. — barbipes Sund. Tatry, Kraków, Komarno,

156. — nivalis Cl. (nemoralis Westr.) Hołosko ($\frac{3}{5}$), Zabierzów, Tatry, Rzeszów, Bukowina.

157 — paludicola Cl. Kraków, Zabierzów, Krządka, Sokolniki, Kotowa Wola, Grębów, Rzeszów, Przemyśl, Lubień, Lwów. Na wiosnę po rolach pospolity.

158. — amentata Cl. (saccata L.) Z końcem kwietnia i z początkiem maja już dojrzałe pająki; pospolity. Bukowina, Stanisławów, Lwów (4—5), Hołosko (5), Janów, Korczyn, Lubaczów (8), Rawa, Przemyśl, Brzostek, Rzeszów, Kraków, Tatry.

159 — alacris CK. Nie rzadki. Tatry, Kraków, Rzeszów, Przemyśl, Janów, Lwów (w lesie Krzywczickim). Kornia pod Rawą, Bukowina.

160. — arenaria CK. (saccigera Westr.) Pospolity. Tatry, Kraków, Nowy Sącz, Sokolniki, Krządka, Kotowa Wola, Korczyn, Strzelbica, Lwów, Lubień (5—7), Przemyśl, Bukowina.

161. — bifasciata CK. Stanisławów.

162. — riciniata LK. Komarno (w kilku exemplarzach).

163. — decipiens LK. Rzeszów, Janów, Kornia, Strzelbica.

164. — saltuaria LK. Tatry.

165. — morosa LK. Przemyśl, Rzeszów, Tatry.

166. --- feruginea LK. Tatry.

167. — albata LK. Tatry, Bukowina.
168. — prativaga LK. Kraków, Rzeszów, Kornia, Janów.
169. — leopardus Sund. Podole, Kornia, Janów, Rzeszów, Kraków.
170. — tarsalis Thor. Tatry, Kraków, Rzeszów, Janów, Dublany, Rawa, Bukowina.
171. — uliginosa Thor. Kornia pod Rawą, Przemyśl.
172. — monticola CK. Tatry, Kraków, Borek Fałęcki, Krządka, Sokolniki, Rzeszów, Rawa, Lubień (5-7), Lwów, Dublany, Bukowina.
173. — Leimonia nigra CK. (Lyc. audax Walck.) Tatry.
174. — pallida Walck. (Lyc. Wagleri. Hhn.) Tatry, Nowy Sącz.
175. — riparia CK. Lwów.
176. — fumigata L. (latitans Bl.) Po rolach na wiosnę pospolicie. Kraków, Rzeszów, Przemyśl, Lubień (7-8), Zabierzów, Krządka, Sokolniki, Grębów, Lwów.
177. — pullata Cl. Tatry, Kraków, góry Stryjskie, Janów, Rawa, Dublany, Komarno (7), Bukowina.
178. Potamia piratica Cl. Janów Kornia, Brzostek, Kraków, Rybaki.
179. — piscatoria Cl. Rzeszów, Tatry, Kraków, Rybaki, Olsza.
180. Aulonia albimana CK. (Lycosina albim Walck.) Mników (4-6), Skały Panieńskie, Bukowina; na skałach.

VI. Rodzina: Attidae, Skakuny.

Skakuny stanowią tak pod względem budowy jako też sposobu ich życia naturalną rodzinę. Głowotułowie mają krótkie, szerokie, i z przodu jakby ucięte; nogi są grube krótkie i do skakania zdatne; oczy duże mianowicie środkowe; z tych 4 leżą w jednym rzędzie na

czole a po parze po bokach głowotułowu. Rozmaite u-
barwienie służy do odróżnienia gatunków. Zdobycz swą
pochwytują w skoku jak koty, polują w czasie najwięk-
szego upału, i robią sobie małą, gęstą, białą siatkę na
kamieniach, drzewach szczególnież szyszkowych, krzakach
i ziołach, gdzie ukryte przed światem wylągu swych
młodych oczekują. Tak owinięte zupełnie pajęczyną zna-
chodzimy niektóre gatunki zimujące pod kamieniami,
korą drzew i t. d.

A. *Eresus* Walck. (*έρεσιω* bronić się),

Napastniki.

Rodzaj ten wliczam już to dla podobnej budowy
już dla podobnego sposobu życia do rodziny skakunów,
chociaż niektórzy arachnologowie umieszczają go w ro-
dzinie kołotoczków.

181. *Eresus cinnabarinus* Walck. Podole. Pająk
ten robi sobie czepcowatą lub naparstkowatą, szeroką
ale nieregularną pajęczynę u stóp roślin.

182. *Attus muscosus* Cl. Na parkanach, sosnach i
t. p. Rząska (6), Radwanowice (7), Lwów, Rawa, Podole,
Kraków, Tatry.

183. — *quinque insignitus* Cl. Na skałach; Ska-
ły Panieńskie (5).

184. — *crucigerus* Walck. Między kamieniami (5),
Ojców.

185. — *heterophtalmus* Wider. Skały Panieńskie
pod korzeniami (4), na krzakach (7).

186. — *saxicolus* CK. Skały Panieńskie na ska-
łach (7).

187. — *frontalis* Walck. Skały Panieńskie na zie-
mi (5—6).

188. *falcatus* Cl. (*Dendryphantes hastatus* CK.) Ho-
łosko pod Lwowem (5), Janów, Tatry, Kraków, Rzeszów,
Lubaczów, Podole, Bukowina.

189. — *limbatus* Walck. Stanisławów.
 190. — *pubescens* CK. Lwów, Rawa, Rzeszów, Nowy Sącz.
 191. — *fasciatus* Hhn. Korezyn.
 192. — *Dzieduszycki* LK. Janów, Bukowina.
 193. — *varicus* Simon. Bukowina.
 194. — *arcuatus* Cl. (*Euophrys grossipes* DG.) Lubaczów (8), Bukowina. Na sosnach.
 195. *Euophrys striata* Cl. Zabierzów.
 196. — *floricola* CK. (*Attus pubescens* Sund.) Rawa, Kraków, Tatry. Najczęściej po kamieniach.

C. *Salticus* Latr. (salto skakać) Skoczki.

Oczy mają ułożone jak tygrysi, tylko oczy w rzędzie 3 są bardzo oddalone. Pajęczki te czyhają na zdobycz i pochwytują ją w skoku. Tkają one delikatną przeźroczystą pajęczynę, w której siedzą.

197. *Salticus hilarula* CK. Między krzakami; Skąły Panieńskie (6).

D. *Calliethera* (*καλλιέθερα* pięknywłos),

Warkoczniki.

Mają ułożone oczy jak tygrysi; żyją po płotach, parkanach, pniach, murach i t. p.

198. *Calliethera scenica* Cl. Po parkanach dość pospolity. Janów, Lubaczów (²/₈.) Rawa (8), Brzostek, Nowy Sącz, Kraków, Olsza, Ojców, Rybaki. (*Cal. tenera* CK. var.) Kraków, Sikornik, Olsza.

199. *Calliethera histrionica* CK. Dość pospolity. Lwów, Strzelbica, Dublany, Przemyśl, Rzeszów, Kraków, Tatry.

E. *Heliophanus* CK. (*ἥλιος* słońce; *φαίω* świecić,

Płaskaki.

Pajęczki tego rodzaju mają oczy ułożone jak tygrysi, biegają raczej niż skaczą; często osnuwają się

małą, białą pajęczyną. Znachodzą się na parkanach, pniach, murach, rzadziej pod kamieniami.

200. *Heliophanus cupreus* Walck. Na krzakach w Krakowie i Bukowinie.

201. — *auratus* CK. Janów, Bukowina.

202. — *truncorum* L. (*H. muscosus* Walck.) Janów, Bukowina.

IX. Rodzina: Thomisidae, Namiaszki.

(Laterigradae bokochody).

Pająki te mają silne, długie nogi, z których co 4 w jedną zwrócone są stroną i tak urządzone, że biegają jak kraby (raki) naprzód, wtył lub bokiem, skąd też bokochodami się zowią. Głowotułowie jest płaskie i sercowate; kałdun zaś trójgraniasty. Oczy w liczbie 8 są prawie równe i jednakowo oddalone; kądzielniki są pod kałdunem. Pająki snują tylko pojedyncze nici, i żyją na ziołach, krzakach, drzewach, parkanach, także pod kamieniami i na ziemi.

A. *Sparassus* Walck. (*σπαράσσω* rozdzierać), Szarpuny.

Pająki tego rodzaju żyją zwyczajnie na mokrych miejscach w trawie i na krzewach, snują tylko pojedyncze nitki, i sprzędzają liście dla przechowania jaj i ukrycia się.

203. *Sparassus ornatus* Walck. Na trawie i zaroślach szczególnie na wiosnę. Lwów, Kraków, Skały Panieńskie (3—4).

204 — *virescens* Cl. (smaragdula Fabr.) Często po zaroślach. Tatry, Kraków, Skały Panieńskie, Olsza, Lwów, Lubień, Stanisławów, Kołomyja, Bukowina.

B. *Philodromus* Walck. (*φιλέω, δρόμος*; lubię, bieg) Ślizguny.

Oczy ułożone są we 2 rzędy, z których przedni

jest węższy i ku tyłowi nieco wygięty, wtóry rząd jest prosty. Ślizguny chwytają zdobycz na ziemi lub niskich roślinach, snują pojedyncze nitki, po których jak łyżwiarze po lodzie z nadzwyczajną zręcznością lub z jednej rośliny na drugą się spuszczaają. Kokon przechowują na wierzchołkach łądyg.

205. *Philodromus tigrinus* Walck. Olsza, Błonia, Rybaki, Sikornik, Borek Fałęcki pod korą wierzb (3—4), Brzostek, Korczyn, Podole.

206. — *Jejunus* Walck. Lwów (5—9), Skały Paniańskie w liściu suchym na drzewie (3), Sokoiniki, Krządka, Dzików, Grębów, Kotowa Wola.

207. — *corticinus* CK. Lwów, Lubień (8), Rząska, Borek Fałęcki. Pod korą sosny (3—7).

208 — *griseus* Hahn. Lwów, Lubień (8), Borek Fałęcki; pod korą sosny i na sosnach. (3).

209. — *cespiticollis* Walck. Na roślinach, mianowicie na szyszkowych. Lwów ($\frac{5}{8}$), Lubień (7), Rawa, Lubaczów (5—9), Janów, Przemyśl, Brzostek, Kraków, Kołomyja (9), Podole, Kutty (Owidiusza góra).

210. — *aureolus* Cl. Lubień (7), Sokolniki, Krządka, Skały Paniańskie.

211. — *acneus* LK. Tatry, Bukowina.

212. — *limbatus* Sund. Lwów, Lubień, Tatry, Kraków, Skały Paniańskie, Olsza, Borek Fałęcki, Bukowina. Na cienistych miejscach, pod opadłymi liśćmi, także po zaroślach.

213. — *formicinus* Cl. (*Thanatus rhombiferens* Walck.) Komarno, Bukowina.

214. — *oblongus* Walck. Lubień (7), Olsza na ziemi pod krzakami (3).

C. *Xysticus* CK. (*ξυστός* gładki) Namiastki właściwe.

Oczy ułożone są w dwóch rzędach, z których przedni prawie jest prosty, tylny zaś w półkoło wygięty.

Oczy boczne leżą na wypukłościach i są większe. Pajęczki te dość żywe, biegają szybko po ziemi, trawie, ziołach i parkanach.

215. *Xysticus cristatus* Cl. (*viaticus* CK.) Kraków, Rybaki, Skały Panieńskie, Ojców, Jarosław, Przemyśl, Lwów, Janów, Rawa, Lubień ($\frac{5}{8}$), Stanisławów, Kołomyja, Bukowina.

216. — *cinereus* CK. (*audax* Schrank) Janów, Stanisławów, Kołomyja, Bukowina, Lwów, Krządka, Sokolniki, Kotowa Wola, Grąbów, Nowy Sącz, Kraków, Ojców, Tatry.

217. — *lanio* CK. Lwów, Rawa, Stanisławów, Podole.

218. — *morio* CK. (*var.*) Przemyśl.

219. — *horticola* CK. Kraków, Rybaki.

220. — *praticola* CK. Skały Panieńskie, Olsza w trawie między drzewami (3—4), dalej Borek Fałęcki, Brzostek, Nowy Sącz.

221. — *brevipes* Hahn. Skały Panieńskie w trawie między drzewami (3—4).

222. — *depressus* CK. Lubaczów pod korą sosny. także na sosnach, Borek Fałęcki, Skały Panieńskie (3—8).

223. — *scabricolus* Westr. Zabierzów, Ojców pod kamieniami (7).

224. — *striatipes* LK Podole, Bukowina.

225. — *luctator* LK. Stanisławów, Kołomyja (9), Nowy Sącz.

226. — *palustris* LK. Lwów, Kraków, Czarnogóra.

227. — *erraticus* Blackw. Janów.

D. *Thomisus* Walck. (*θουμίζο* wiązać) Ukośniki.

Mają oczy ułożone we 2 rzędy; przedni jest ku przodowi nieco wygięty, tylny zaś rząd jest prawie prosty; oczy boczne osadzone są często na brodawczkach. Ukośniki biegają zwykle ukośnie, snują pojedyncze dłu-

gie nici, żyją na roślinach i murawach, i murawach, i przechowują swe jaja z wielką troskliwością.

228. *Thomisus horridus* CK. Lwów, Kraków.

229. — *vatus* Cl. (rozmaicie ubarwiony). Pospolity po kwiatkach. We wszystkich dotąd przytoczonych miejscach (5—9).

230. — *Diana Hahn*. var. od poprzedz. Lwów, Lubaczów (7), Dublany, Podole, Bukowina, Krządka, Sokolniki, Grębow, Kotowa Wola,

231. — *dorsatus* Fabr. Na drzewach w suchych liściach (4) także na ziemi między zeszlęmi liśćmi. Janów, Kraków, Wawel, Olsza, Skały Panieńskie.

232. — *globosus* Fabr. Podole, także w Przemyślu. Na drzewach liściastych.

II. Rząd. Kosarze Phalangidae

(*ουράγγιον* pająk).

Kosarze mają ócz dwoje, kądun krótki, gruby i wypukły niewyraźnym przegubem oddzielony od głowotułowu, nogi długie i cienkie, które odpadają za najlżejszym dotknięciem, i długo potem jeszcze drgają (według mego spostrzeżenia drga oderwana noga 50 minut). Przechowują się po domach, płotach i drzewach, gdzie przez dzień siedzą spokojnie z rozeiagniętymi nogami, nocą zaś łowią owady, które w skoku pochwytyują. Niektóre są znajdują się wszędzie, inne są mieszkańcami gór. Sięgają do 6000' 7000' aż do turni.

A. *Egenus* CK. (*έγγείως* w ziemi albo na ziemi)

Poziemce.

233. *Egaenus icterius* CK. Tatry.

B. *Acantolophus* CK. (*ακανθώω* kolcami opatrzyć, *ληρος* pioropusz) Cierniki.

234. *Acantolophus horridus* Panz. Kornia pod Rawą.

C. *Platylophus* CK. (*πλατύς szeroki, λοφος kita*),
Kitowce.

235. *Platylophus cervinus* LK. Tatry.

236. — *bucephalus* CK. Lwów, Tatry, Bukowina.

237. — *corniger* Herm. Tatry, Rzeszów, Przemyśl,
Bukowina.

D. *Cerastoma*. (*κέρας róg, στυμα gęba*) Rogaczki.

238. *Cerastoma capricorne* LK. Stryjskie góry, Tu-
stanowice.

239. — *cornutum* L. Tatry, Tustanowice, Kraków,
Korzyn, Janów, Strzelbica.

240. — *aduncum* LK. Tatry.

241. — *brevicorne* CK. Janów.

E. *Opilio* (*οἰοπόλος owcarz*), kosarze właś.

242. *Opilio parietinus* DG. Tatry, Tustanowice
koło Drohobycza, Kraków, Brzostek, Nowy Sącz, Korzyn.

243. — *canescens* CK. Stanisławów, Przemyśl, Po-
dole.

244. — *grossipes* Herbst. Tatry.

245. — *fasciatus* CK. Tatry.

246. — *saxatilis* CK. Tatry.

247. — *alpinus* Herbst. Tatry.

248. — *lucorum* CK. Tatry.

249. — *nigricans* CK. Tatry.

250. — *tridens* CK. Tatry.

251. — *Rhododendri* LK. Tatry.

F. *Leiobumun* (*λειώβατος cicho chodzić*)

Cichołazki.

252. *Leiobumun bicolor* Fabr. Janów, Tatry.

253. — *nigricans* CK. Tatry.

254. — *humile*. LK. Tatry.

G. *Nemastoma* CK. (νέμος paść στόμα gęba)

O w c z y k i.

255. — *Nemastoma triste* CK. Tatry.

256. — *Kochii* Now. Tatry.

H. *Ischyropsalis* CK. (ισχυρός silny φάλλω skubać)

S k u b u n y.

257. — *Ischyropsalis manicata* LK. Tatry.

Oprócz wyliczonych pajęczaków mam jeszcze 4 nieopisanych nowych, które przy najbliższej sposobności opiszę. Obecnie przytaczam tylko ich nazwy: *Linyphia Staneckii*, *Lycosa Freundi*, *Xysticus Łomnickii* i *Ischyropsalis Ianotae*. Z innych pajęczaków znamy dotąd: *Trogulus tricarinatus* L. Tatry; *Trombidium holosericeum* L. Tatry, Rzeszów, Przemyśl, Lwów, Janów; *Trombidium rimosum* CK. Przemyśl, Rawa; *Rhyncholophus* sp? Tatry; *Ixodes sciuri* CK. Lwów; *Ixodes Lacertae* Lwów.

UWAGA. Liczby przy niektórych miejscowościach podane, o^o znacząją miesiące, jeżeli przytoczony jest ułamek, to licznik oznacza dzień, mianownik zaś miesiąc.

Inst. Zool. PAN
Biblioteka

K.14639.